

JOSEP PEREÑA I MOROS, PEDAGOG I VERDAGUERÀ

Josep Pereña i Moros va néixer a Lleida el 19 de març de 1917. El seu pare, Robert, era oculista de professió, molt sensible a l'art i militant del republicanisme i de l'agnosticisme. L'avi, Manuel Pereña i Puente, degà del col·legi d'advocats de la ciutat, va ésser el primer diputat republicà de la província. Pertanyia a Unión Republicana i era l'home de confiança del vell líder Nicolás Salmerón. Evidentment Pereña i Puente s'uní al moviment de la Solidaritat Catalana. L'oncle de Josep, Alfred Pereña i Reixachs, seria un dels fundadors de la Joventut Republicana de Lleida, diputat provincial republicà i membre del Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya. Humbert Torres, oncle de Josep i pare del poeta Màrius Torres i Pereña, va ésser el primer alcalde popular de Lleida i diputat als parlaments català i espanyol.

Consol, la mare de Josep Pereña, era valenciana i ell fou l'oncle supervivent de tres fills. Estudià al Liceu Escolar de la seva ciutat, que havia fundat Frederic Godàs i Legido. Hi va rebre una sòlida formació perquè hi ensenyaven amb una tècnica i un esperit que representava un precedent de la pedagogia activa. Sembla que la seva vocació per la docència va néixer del bon record d'aquella escola. Per indicació del seu pare, Pereña va fer dos cursos de medicina, però abandonà la carrera per fer filosofia i lletres, la qual no va poder acabar fins al 1946. També va obtenir el títol de mestre. La guerra civil el va sorprendre a casa i, com que tenia estudis de medicina, actuà com a sanitari en un hospital de la ciutat. Després va passar a un batalló de Sanitat i va participar a les batalles de Terol i de Brunete. Va obtenir el grau de tinent d'artilleria. El final de la guerra el va sorprendre a l'hospital de Riba-roja. Fet presoner, no va poder marxar a l'exili com quasi tota la seva família, i va patir dos anys de concentració. Es casà amb Fina Blasi, filla del pedagog, geògraf i diputat d'Esquerra Republicana al Parlament català, Pere Blasi i Maranges, de la qual va tenir quatre fills. Per influència de la muller, Pereña es convertí al Catolicisme, es batejà i, en contrast amb la tradició tan laica de la seva família, va esdevenir un apòstol. Va pertànyer als Equips de la Mare de Déu i fou l'introduïdor a l'Estat espanyol del moviment cristià «Focolare». Alhora va donar cursos a l'Institut Catòlic d'Estudis Socials.

En la dura postguerra va donar classes a nens difícils i va exercir de mestre al col·legi de Santa Florentina i al Tècnic Eulàlia, ambdós de Barcelona. Alhora feia treballs literaris, d'acord amb la seva gran cultura, per a les editorials Arimany, Gustau Gili i Barcino. Amb el matrimoni Niubó-Massé el 1953 va fundar l'Escola Laietània, de la qual fou director. La seva pedagogia activa, amarada d'humanisme, i el seu interès per l'ètica de l'ensenyament, a més d'una catalanitat indubtable (incloses les classes en català, no pas autoritzades) donaren prestigi a l'escola, la qual va créixer ràpidament, va ampliar locals i es convertí en un model pedagògic.

L'amistat i la influència de Josep Maria de Casacuberta, director de l'editorial Barcino, va determinar el seu interès per la figura de Verdaguer. A part algun altre treball, el verdaguerisme de Pereña té com a màxim exponent l'obra *Els darrers dies de la vida de Jacint Verdaguer* (Editorial Barcino, 1955), de més de dues-centes pàgines. Pereña hi història exclusivament el període del primer d'abril de 1902, en què el poeta s'allità, fins al 13 de juny, dia del seu enterrament. Pereña, amb una tècnica positivista i detallista, aprofitant encara l'excel·lent història oral (cas del testimoni de Josep Taradach), la premsa de l'època, les biografies i altres materials, alguns d'ells inèdits, va depurar i ordenar una allau de notícies: «les utilitzades —escriu al pròleg— són gairebé totes avalades per diverses fonts; i deliberadament, en la majoria dels casos, hem renunciat a bastir teories sobre aquestes dades. Presentar els fets sobriament, sense altres comentaris que els imprescindibles per a llur comprensió: aquest ha estat el nostre propòsit». I hi va reeixir.

Pereña participà en el Club de Futurologia, a Barcelona, el qual es transformà en el Centre Català de Prospectiva, que ell presidí i que estava vinculat al Club de Roma. Pereña participà també en el Club d'Amics de la Unesco, la UNICEF i el CC, grup nacionalista fundat per Jordi Pujol i Raimon Galí. Morí a Barcelona el 17 d'octubre de 1990.

ALBERT MANENT